

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):
25/2356 - 11

Saksbeh.:
Mariam Fulger, 477 00 541

Dato:
24.09.2025

Oslo kommunes hørings svar - rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet

Vi viser til høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet, datert 14. mai 2025, om rapporten *De er våre barn –Om å holde hodet kaldt og hjertet varmt. Rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet*.

Oslo kommune ble gitt utsatt frist til 26.september 2025.

Oslo kommunes høringsuttalelse ble behandlet i bystyret 24.september 2025.

Oslo kommune avgir følgende høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementet og Barne- og familiedepartementets høring av rapporten «De er våre barn –Om å holde hodet kaldt og hjertet varmt».

Innledning

Oslo kommune er, i likhet med flere andre, bekymret for utviklingen innen barne- og ungdomskriminalitet. Selv om den samlede kriminalitetsstatistikken ikke viser en markant økning blant ungdom i Oslo over tid, ser kommunen alvorlige utfordringer i flere levekårsutsatte bydeler. Særlig bekymringsfull er utviklingen knyttet til gjengkriminalitet, økt bruk av vold og trusler, og narkotikahandel blant barn og unge.

Oslo kommune anbefaler å benytte begrepet barn og unge med flerkulturell bakgrunn fremfor «innvandrerbakgrunn», for å unngå stigmatisering og sikre presis begrepsbruk. Mange av disse barna er født og oppvokst i Norge.

En fersk rapport fra Oslo Politidistrikt viser at en vesentlig del av kriminaliteten begås av en liten gruppe ungdommer, hvor flere er under 15 år. Samfunnet har i dag ikke tilstrekkelige virkemidler eller ressurser til å møte behovene til disse ungdommene på en effektiv måte.



Kriminalitetsutviklingen i Oslo kan være et varsel om trender som på sikt kan spre seg til andre deler av landet. Det er derfor viktig at utviklingen i Oslo møtes med tilstrekkelig virkemidler før problemene får større omfang og blir mer alvorlige.

Staten bør anerkjenne situasjonen i Oslo som en nasjonal utfordring, og bidra med både økonomiske ressurser og andre virkemidler. Dette er nødvendig for å sikre at innsatsen mot ungdomskriminalitet i Oslo har tilstrekkelig effekt, og for å forebygge at flere barn havner i kriminelle miljøer.

Oslo kommune vil gi ekspertgruppen anerkjennelse for å ha levert en viktig og grundig rapport. Vi vurderer at rapporten presenterer kjente problemstillinger for Oslo kommune, og at utvalget foreslår mange gode og viktige tiltak. Oslo kommune støtter ekspertgruppens vektlegging av tidlig innsats, helhetlig oppfølging og styrket samhandling mellom tjenester.

Ekspertutvalget har en bred omtale av barnevernet sin rolle og mandat. Oslo kommune ser det som en utfordring at ekspertgruppen har manglet deltagere med sosialfaglig og barnevernsfaglig bakgrunn. Ekspertgruppen mangler i tillegg deltagere fra skolesektoren, noe som fører til at skoleperspektivet i rapporten framstår som noe mangelfullt.

I Oslo kommune er skolens tilstedeværelse og innsats i utsatte nærmiljø en viktig innsatsfaktor i forebyggingsarbeidet, både før og etter skoletid. Oslo kommune mener at Regjeringen burde se hen til erfaringer fra skolene i Oslo når det kommer til forebygging og gi i oppdrag til Utdanningsdirektoratet å etablere forskningskunnskap om hvordan skolen kan bidra i forebyggingen av ungdomskriminalitet basert på både suksesshistorier og erfaringer fra skoler som strever i Oslo kommune.

Barnevernets rolle i samfunnsvernet

Oslo kommune mener at rapporten gir et godt kunnskapsgrunnlag og mange relevante anbefalinger. Samtidig støtter kommunen dissensen som peker på at det fortsatt er uklart hvem i det offentlige som har ansvar for å hjelpe, og samtidig beskytte samfunnet når barn begår alvorlig kriminalitet. Dette gjelder særlig barn under 15 år.

Oslo kommune støtter også dissensens forslag om å skille mellom samfunnsvern med og uten strafferettslig formål. Herunder mener vi at barnevernet i noen særlige tilfeller burde ha samfunnsvern som en del av sitt formål, og at samfunnsvern i noen tilfelle også kan være til barnets beste. Med dette menes at barnevernet i noen særlige tilfeller bør ha et tydelig mandat for samfunnsvern for barn under 15 år som begår alvorlig og gjentatt kriminalitet. Dette må skje innenfor rammen av menneskerettighetene.

I dag har barnevernet en bistandsplikt, og i praksis blir denne gruppen ofte barnevernets ansvar – uten at det finnes gode nok tiltak. Barnevernsinstitusjon er ofte det eneste alternativet, men i flere tilfeller er det ikke mulig å finne forsvarlige løsninger for barna.

Oslo kommune mener derfor at barnevernloven bør gi barnevernet et tydeligere mandat til å beskytte samfunnet i slike saker.

Oslo kommune mener at rapporten ikke gir gode nok svar på hvordan barnevernet skal hjelpe barn som begår alvorlig kriminalitet og samtidig beskytte samfunnet og ivareta barns rettigheter. Dette gjelder særlig barn under 15 år, og problemstillingen bør utredes videre.

Oslo kommune mener at dissensen i rapporten bør følges opp. Det bør vurderes nærmere hvordan barnevernets rolle og mandat kan tydeliggjøres når barn utgjør en fare for seg selv eller andre. Dette inkluderer også hvordan rettsikkerheten til barna skal sikres i slike situasjoner.

For at barnevernet skal kunne gi god hjelp til de mest utagerende barna, mener Oslo kommune at rammene for barnevernsinstitusjonene må endres betydelig. Det må være mulig å skjerme barn over lengre tid, slik at de får trygg omsorg, behandling og beskyttelse. I dag opplever mange barn kortvarige tiltak og hyppige flyttinger mellom hjemmet og ulike institusjoner, noe som skaper ustabilitet og kan føre til flere negative erfaringer. Dette har alvorlige konsekvenser for barnets selvbilde, psykiske helse og fremtidsmuligheter.

Oslo kommune mener det må legges til rette for langsiktige og helhetlige planer for hvert enkelt barn. Institusjonene må ha rammer som gjør det mulig å hindre at barna utsetter for nye belastninger og skader. Behovet for endrede rammebetingelser på institusjon handler særlig om fysiske bygg og bemanning (både antall ansatte og kompetansen til de ansatte), samt muligheten til å tilpasse turnusordninger etter hvilke barn som bor på institusjonene.

Rammene for drift må også være forsvarlige med hensyn til ansattes sikkerhet. Barnevernets tiltak er regulert av flere lovverk, blant annet arbeidsmiljøloven, som stiller krav til et trygt arbeidsmiljø. I enkelte tilfeller kan barn som utøver alvorlig vold, også mot ansatte, skape situasjoner der det er vanskelig å opprettholde et forsvarlig tilbud samtidig som de ansattes sikkerhet ivaretas.

For barn som begår den groveste voldskriminaliteten, finnes det i dag ikke tilstrekkelige rammebetingelser som gjør det mulig å gi nødvendig omsorg og beskyttelse, samtidig som arbeidsmiljøet for ansatte er trygt. Dette er en utfordring som må tas på alvor, og som krever en gjennomgang av institusjonenes rammer og muligheter for å håndtere slike komplekse situasjoner på en forsvarlig måte.

Forslagene som foreslås i rapporten er etter Oslo kommunes vurdering ikke tilstrekkelige på dette området. Oslo kommune støtter dissensen som peker på behovet for videre utredning av hvordan samfunnet kan beskyttes bedre når barn begår alvorlig personfarlig kriminalitet. Samtidig må barnas behov og rettigheter ivaretas. Det bør vurderes hvordan et mer effektivt samfunnsvern kan utvikles innenfor et forvaltningsspor, slik at både sikkerhet og omsorg kan sikres på en forsvarlig måte.

Forslag om pilotering av tre barnevernsinstitusjoner for barn i høy risiko

Oslo kommune støtter forslaget om pilotering av tre barnevernsinstitusjoner for barn i høy risiko.

Oslo kommune er også enig i at en av institusjonene legges til Oslo, grunnet det særskilte utfordringsbildet Oslo har knyttet til ungdomskriminalitet. Våren 2025 ble en pilot av denne typen iverksatt i Vestby utenfor Oslo, med en finansiering på 20 millioner kroner. Piloten skal være et institusjonstilbud der det stilles høye krav til fysisk utforming av bygg, bemanning og kompetanse, og der hvert barn skal få tett oppfølging av et team med tverrfaglig kompetanse. Denne institusjonen er etablert i regi av Bufetat, og innebærer ikke et tilbud til målgruppen fra Oslo kommune.

Ekspertvalget var i sin rapport også tydelig på at *“Det er viktig at barn som bor i Oslo får tilgang på et slikt institusjonstilbud. Derfor må en av pilotene etableres og driftes av Barne- og familieetaten (BFE) i Oslo. For å unngå utilsiktet variasjon i tilbudene, er det en forutsetning at piloten opprettes i samarbeid mellom Bufetat og BFE”* (rapporten, side 252). Oslo kommune mener det er viktig at Oslo kommune så fort som mulig kobles på arbeidet med pilotene, slik at Oslo kommunes erfaringer med målgruppen blir del av grunnlaget for utprøvingen av tiltaket.

BFE har nylig utviklet en fagmodell tilpasset målgruppen for piloten. Forsterket behandlingsmodell (FBM), bygger på både en traumesensitiv og atferdskorrigerende tilnærming. De unge som skal motta denne behandlingen har begått alvorlige kriminelle handlinger og er plassert etter barnevernsloven §4-4 eller §6-2. Dette er en sammensatt gruppe å hjelpe. Mange har vært utsatt for traumatiserende hendelser, de kan ofte ha stor motstand mot forsøk på endring av deres normbrytende atferd, og det er store forskjeller innad i gruppen med hensyn til deres psykososiale funksjonsnivå. Fagmodellen er traumesensitiv, samtidig som den kan bidra til å endre aggressiv og normbrytende atferd. Den favner også motstanden mot endringsarbeid og bredden i psykososial fungering hos målgruppen. Kunnskap om målgruppen underbygges av Politiets rapport *Barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo* (2024), som viser at barn og unge som begår gjentatt og alvorlig kriminalitet ofte har flere overlappende sårbarhetsfaktorer i livet sitt.

I forbindelse med etableringen av et fremtidig institusjonstilbud for barn med høy risiko mener Oslo kommune at det bør legges særlig vekt på samarbeid med skole, helse og barnets familie, og at multisystemiske tiltak må være del av det faglige grunnlaget som testes ut i piloten. Dette blant annet for å gjøre barnets familie eller omsorgsbasis i stand til å følge opp barnet når institusjonsoppholdet er ferdig.

Basert på erfaringer med målgruppen i barnevernsinstitusjoner, vurderer Oslo kommune at fire plasser kan være for mange. Dette grunnet utfordringene og atferden til målgruppen. Ungdommene kan være svært krevende å håndtere, og det er ofte nødvendig å holde dem adskilt for å unngå konflikter og eskalering. Når flere ungdommer med utagerende atferd er samlet, øker risikoen for vold og utrygge situasjoner – både for de ansatte og for ungdommene selv.

For å sikre trygghet og kontroll, er det viktig at ansatte alltid er i solid overtall i institusjonstilbud for barn med høy risiko. Institusjonens størrelse og sammensetning har stor betydning for sikkerheten og kvaliteten på tilbudet. Oslo kommune mener derfor at institusjonens størrelse bør vurderes særskilt i følgeevalueringen av piloten.

I forbindelse med pilotprosjektet vil Oslo kommune understreke hvor viktig det er at institusjonsbyggene er godt tilpasset formålet. Oslo kommune støtter ekspertutvalgets

vurdering om at byggene må holde høy kvalitet og være utformet slik at de gir trygghet og mulighet for tilpasset omsorg. Som en del av piloten kan det være nyttig å prøve ut ulike bygningsmessige løsninger.

Det er særlig behov for å kunne skjerme barn og unge fra egen og andres utagerende atferd. Dette krever bygninger med separate boenheter som har egne kjøkken, bad og oppholdsrom, og som kan åpnes eller lukkes etter behov. Slike løsninger er viktige for å sikre både trygghet og fleksibilitet i tilbudet.

I ekspertutvalgets kostnadsberegninger for pilotprosjektet, har utvalget tatt utgangspunkt i Bufdirs eksisterende modeller. Oslo kommune mener det er behov for mer omfattende økonomiske beregninger som tar utgangspunkt i formålsbygg tilpasset målgruppen. For Oslo kommune sin del vil en høy risiko-institusjon kreve helt andre fysiske rammebetingelser enn det eksisterende institusjonsbygg innehar. I tillegg må geografisk plassering vurderes nøye, både med tanke på sikkerhet og tilgjengelighet.

Kostnadene knyttet til å bygge nye institusjoner eller tilpasse eksisterende bygg må fullfinansieres av staten. Midlene til dette må øremerkes Oslo kommune, slik at pilotprosjektet kan gjennomføres på en forsvarlig og målrettet måte.

Barnevernets mandat og virkemidler

Oslo kommune mener at barnevernet må ha tilgang til virkemidler som både ivaretar barnets beste og samtidig gir mulighet for å beskytte samfunnet, særlig når det gjelder barn og unge som utøver alvorlig og gjentatt kriminalitet. Slike virkemidler må være i tråd med menneskerettslige forpliktelser, og eventuelle restriksjoner eller begrensninger må vurderes opp mot det omsorgsansvaret institusjonen har på vegne av foreldrene.

Et viktig virkemiddel i arbeidet med barn og unge som begår alvorlig kriminalitet, er muligheten til å begrense tilgangen til elektronisk kommunikasjon. Som rapporten peker på, brukes sosiale medier både til å planlegge og begå lovbrudd, til å utsette barn for lovbrudd, og til å spre holdninger som fremmer kriminalitet. Barnevernsinstitusjonene må derfor ha mulighet til å begrense eller inndra barnets tilgang til elektroniske kommunikasjonsmidler når det er nødvendig.

Oslo kommune støtter innføringen av den nye hjemmelen i Prop. 83 L, som gir institusjonene adgang til å vedta innsyn i barnets elektroniske kommunikasjon ved begrunnet mistanke om at barnet utsettes for fare eller skade. Samtidig vil Oslo kommune understreke at institusjonene også må kunne kreve innsyn når det er mistanke om at barnet selv utsetter sin egen utvikling for fare. Dette er nødvendig for at institusjonene skal kunne gi forsvarlig omsorg og beskyttelse.

Ekspertutvalget er tydelig på at de ikke ønsker at barn under 15 år skal låses inne. Etter det Oslo kommune forstår, ønsker utvalget heller ikke at det opprettes særskilte tiltak for å ivareta samfunnsvernet overfor denne gruppen innenfor et nytt forvaltningsspor, slik som etablering av såkalte Trygghetshus.

Oslo kommune erfarer at en liten gruppe barn under 15 år kan utgjøre en fare for omgivelsene. Dersom barnevernsinstitusjonene fortsatt skal ha ansvaret for denne gruppen, må både mandat og virkemidler bli betydelig klarere beskrevet i lovverket. Ansatte som skal kunne benytte tiltak som tilbakeholdelse, kommunikasjonskontroll, bruk av tvang/fysiske tiltak osv., må ha et klart og rettslig forankret handlingsrom.

Videre må rammene knyttet til sikkerhet for de ansatte bli bedre, og det må vektlegges at det i ansattgruppen skal være tilstrekkelig med ansatte som har forutsetninger for å kunne håndtere målgruppen i situasjoner hvor det må utøves tvang og makt. Det er et dilemma at ansatte på Oslo kommunes barnevernsinstitusjoner er i daglig kontakt med barn som politiet har risikovurdert som så farlige at de ofte møter dem med flere patruljer og med skjold/bevæpning.

Kompetanse hos ansatte

Oslo kommune mener at det å jobbe med barn som utfører gjentatt og alvorlig kriminalitet krever høy barnevernsfaglig kompetanse, og er enig med ekspertutvalget i at det er nødvendig med høy kompetanse blant ansatte som skal gi tjenester til barna i målgruppen. Det er svært positivt at dette understrekes ved flere anledninger i ekspertutvalgets rapport.

Oslo kommune mener det er viktig med formelle kompetansekrav for alle ansatte på institusjon i form av krav om relevant bachelorgrad. Utdanningsinstitusjonene burde vurdere/revidere sine studieplaner, slik at de som utdannes har relevant kunnskap og trening knyttet til de spesifikke utfordringene man møter som ansatt på barnevernsinstitusjoner hvor det bor barn med kriminalitetsutfordringer.

Oslo kommune mener at målgruppen har omfattende behov og at ansatte som jobber på slike institusjoner må anses å ha særlig krevende/utfordrende oppgaver. Det bør vurderes om det skal være særskilte kompetansekrav, eventuelt høyere lønn, tilpassede turnuser, forsterket opplæring i Trygghet og Sikkerhet, mv.

I den aktuelle målgruppen har mange av barna flerkulturell bakgrunn. Derfor er det også viktig at ansatte på barnevernsinstitusjon og ved ungdomsenhetene i fengslene har tverrkulturell kompetanse og at det gis informasjon og støtte på flere språk, samtidig som det jobbes med familie og nettverksarbeid i barnets egen kulturkontekst. Et forslag er å utarbeide egne retningslinjer for hvordan kultur- og minoritetsperspektivet ivaretas i institusjons- og fengselstiltak for barn.

Hjemmebaserte tiltak og tiltak for bedre samordning og overganger mellom tjenester og sektorer

Oslo kommune er enig med ekspertutvalget i at barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet har behov for samtidig innsats fra flere tjenester og sektorer, og at det kan være utfordrende at ingen tjeneste tar et tydelig ansvar for at barnet får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Utfordringene rundt dette har vedvart over tid og er belyst i en rekke rapporter og kunnskapsgrunnlag. Oslo kommune kan ikke se at Ekspertutvalget har foreslått tiltak som i seg selv er egnet til å løse denne utfordringen. Når det gjelder rød knapp og gul vest ordningene kommenterer disse litt senere i vårt høringssvar.

Oslo kommune er enig med utvalget i at det er særlig viktig å benytte spesialiserte hjelpetiltak og foreldrestøttende tiltak før barn og unges problemer utvikler seg til alvorlig kriminalitet. Her er det også viktig at disse tiltakene er kultursensitive. Flere barnevernstjenester i Oslo kommune vektlegger fleksibelt familiearbeid i oppfølgingen av familien. Fleksibelt familiearbeid er en fellesbetegnelse for tiltak som kjennetegnes av å være fleksible og tilpasset familien. Tiltakene inneholder alt fra praktisk og kompenserende hjelp til mer målrettet familieveiledning/-terapi preget av skreddersøm.

Videre ser Oslo kommune et generelt behov for å øke bruken av de spesialiserte hjelpetiltakene, særlig de multisystemiske.

Oslo kommune erfarer at en del av de unge lovbrysterne har hatt en utfordrende omsorgssituasjon over tid. I de fleste tilfeller settes det inn tiltak i hjemmet, men mange ganger er tiltakene for svake eller kommer for sent. Oslo Politidistrikt har observert at unge med mange siktelsler ofte har opplevd vold og/eller omsorgssvikt. I slike tilfeller vil ikke generelle forebyggings tiltak ha nødvendig effekt, og det vil være behov for evidensbaserte multisystemiske tiltak som MST og MST CAN. Det er behov for at staten bidrar til finansiering for å øke tilbudet om MST CAN, herunder tilpasse tiltakene slik at de treffer flere barn slik utvalget foreslår i punkt 9.2.4.

Oslo kommune støtter etableringen av lokale hurtigspor i U18-saker, og ber om at Oslo prioriteres i nasjonal utrulling.

Både i ekspertutvalgets forslag og i den nylig vedtatte Prop 83 L "Kvalitetsløft for barnevernet" får spesialisthelsetjenesten en utvidelse i oppgaver og ansvar. Eksempler er behandling av barn med rusproblemer i spesialisthelsetjenesten, tilgang på ambulant helsehjelp for barn som bor i barnevernsinstitusjoner, ansvaret for helsekartlegging i Tverrfaglig helsekartlegging (THK), opprettelse av plasser for barn innen sikkerhetspsykiatrien med mer. Oslo kommune er enig i tiltakene, men mener at det er en forutsetning at spesialisthelsetjenesten får overført nok midler til å ivareta oppgavene. Det har vært en kraftig økning av barn og unge som henvises til psykisk helsevern og det er vedvarende kapasitetsutfordringer i det psykiske helsevernet for barn og unge. Det må sikres rask tilgang til lavterskel psykisk helsehjelp og til spesialisthelsetjenesten for barn i målgruppen.

Riksrevisjonens undersøkelse av psykiske helsetjenester (2021) konkluderer med at til tross for opptrappingsplanen for psykisk helse, er ikke de psykiske helsetjenestene prioritert økonomisk i henhold til den gylne regel – styringsregelen for ressursfordeling mellom psykisk og somatisk helse. Den gylne regel stadfester at psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling skal ha en prosentvis høyere vekst enn somatisk spesialisthelsetjeneste. Oslo kommune mener at det viser behovet for å øremerke midler til psykisk helsevern for barn og unge i barnevernet, herunder forslagene som ligger i ekspertutvalgets rapport. Dersom midler ikke øremerkes, er det en reell fare for at tiltakene ikke prioriteres og at det dermed ikke skjer en kvalitetsutvikling i tjenestene til barn og unge i målgruppen.

Samtidig som Oslo kommune støtter ekspertutvalget når de understreker spesialisthelsetjenestens ansvar for utredning og oppfølging av den aktuelle målgruppen, vil

Oslo kommune også trekke fram viktigheten av for- og etterarbeidet som må skje kommunalt der barna bor. Dette burde i større grad framheves i utvalgets forslag til tiltak. Gode og robuste psykiske helsetjenester i kommunen kan bidra til at barn og unge fanges opp tidligere, blant annet gjennom å oppdage tegn til skjevutvikling, avdekke utredningsbehov, jobbe tverrfaglig og veilede samarbeidspartnere både i og utenfor helsesektoren i kommunen.

Oslo kommune støtter rapportens prinsipp om å bygge på det som allerede finnes. I denne sammenheng er særlig helsestasjons- og skolehelsetjenesten, samt helsestasjon for ungdom viktig. Rapporten omtaler helsesektoren generelt, men nevner ikke eksplisitt helsestasjon, skolehelsetjeneste eller helsestasjon for ungdom. Dette er tjenester som er universelle, lavterskel og lovpålagte. Befolkningen har ofte høy tillit til tjenestene. Tjenestene har kontakt med barn og unge i hele oppvekstløpet, og tjenestene er ofte de første instansene som fanger opp psykososial problematikk eller risikoatferd. Disse tjenestene bør derfor i større grad synliggjøres i beskrivelser og forslag til tiltak, og gis en tydeligere rolle i tidlig identifikasjon, forebygging og oppfølging. Det er særlig viktig at det rettes oppmerksomhet mot overganger mellom tjenester og utviklingstrinn. Universelle lavterskeltilbud må inngå i kommunens strukturer for tverrsektorielt samarbeid og forpliktende oppfølging, også i saker som omfatter alvorlig eller gjentatt kriminalitet. Oslo kommune vil i tillegg peke på lavterskel familieveiledning og foreldrestøtte som et viktig og effektivt tiltak i det forebyggende arbeidet mot barne- og ungdomskriminalitet. Her kan både de statlige familievernkontorene og ulike kommunale tilbud spille en viktig rolle.

Oslo kommune støtter ekspertutvalget i at arbeid og arbeidstrening er viktig for målgruppen, og at det er en utfordring at for få ivaretas av ungdomsgarantien i NAV. Oslo kommune understreker at det er viktig at NAV inngår som en integrert del i innsatsen mot ungdomskriminalitet. Oslo kommune mener det i arbeidet med å forebygge ungdomskriminalitet også må satses på gode avhopperprogrammer. Kriminelle nettverk rekrutterer unge under kriminell lavalder, og en avgjørende faktor for å stanse rekrutteringen er å få stanset bakmennene. Derfor er det viktig å kunne tilby en vei ut for dem som vil forlate et kriminelt miljø.

Oslo kommune erfarer også at det er utfordringer i kommunikasjonen og koordineringen knyttet til tilbakeføring etter soning, og ser behov for at staten tar ansvar for en tydeligere løslatelsesstrategi. Det er nødvendig å sikre at bydelene i samarbeid med andre aktuelle aktører står klare med de riktige tiltakene når løslatelsen finner sted, herunder har jobbet med tiltak for å gjøre denne overgangen så bra som mulig, før ungdommen faller tilbake i samme mønster som før straffegjennomføringen.

Rød knapp-samarbeidet og gul vest rollen

Når det gjelder forslagene knyttet til "rød knapp- samarbeidet" og "gul vest-rollen", ser i utgangspunktet Oslo kommune det som positive tiltak, men stiller likevel spørsmål om hvordan denne modellen løser samarbeidsutfordringene. Som ekspertutvalget også nevner på side 158 i rapporten har tjenestene allerede en plikt etter loven til å samarbeide. Det finnes allerede flere lovkrav, retningslinjer og modeller for samarbeid. Det står ikke helt klart for oss hvordan akkurat denne modellen skal fungere bedre enn de eksisterende.

Det framstår uklart når hhv. gul vest-rollen og rød knapp- samarbeidet skal benyttes og hvor lenge samarbeidet skal vare. Dersom disse tiltakene skal iverksettes er det avgjørende at dette tydeliggjøres bedre som arbeidsmodeller, slik at det er enighet om når samarbeidet skal opprettes, hvor lenge det skal vare og når barnevernet kan slippe saken og eventuelt overføre oppfølgingen til andre. Videre må samarbeidet beskrives tydeligere også i saker uten akutt fare.

Oslo kommune bør involveres i utarbeidelsen av veilederen for dette samarbeidet. Utvalget nevner kun KS og tre direktorater. Oslo kommune har erfaring med flere modeller for samarbeid, blant annet kan den nye Oslomodellen for én-til-én oppfølging nevnes som eksempel, som har flere likheter med de tiltakene for samarbeid som foreslås i rapporten. Modellen er også nyttig å bruke som grunnlag for oppfølging av barn og unge i målgruppen som er under 15 år. I Oslomodellen legges det opp til at koordineringen legges til bydelene, noe kommunen anser som en god strategi, da det er ulikt hvordan barnevernstjenestene og det øvrige tilbudet til barn og unge er organisert.

Oslo kommune støtter at det er behov for mer ressurser til arbeid med samarbeid og et kompetanseløft, og til styrking av barnevernstjenestene med både ressurser og økt bemanning. Ofte handler utfordringer knyttet til manglende samarbeid om for knappe ressurser, at man som tjeneste i hovedsak kun blir målt på leveranse av egne tjenester, i tillegg til manglende forståelse og kunnskap om eget og andres fag- og ansvarsområde. For å få til gode samarbeid må ressursene være til stede, det må være klart for de ulike aktørene hva de skal bidra inn med, og det må gis føringer som gir samarbeidet prioritet over andre oppgaver.

Endring av finansieringsordningen i barnevernet

Ekspertgruppen vurderer at dagens finansieringsordning innebærer en risiko for at barn ikke får rett tiltak til rett tid.

Oslo kommune vil benytte anledningen til å minne departementet om den vedvarende underfinansieringen av Oslo kommunes særskilte ansvar for statlige oppgaver på barnevernsfeltet. Oslo har et vedvarende og alvorlig nivå av ungdomskriminalitet, særlig knyttet til vold og gjentatt kriminalitet blant en mindre gruppe unge. Å sikre god oppfølging av disse ungdommene er avgjørende for å forebygge videre kriminalitet, styrke tryggheten i samfunnet og gi unge mennesker mulighet til å endre livsretning. Oslo kommune har et omfattende ansvar som storbykommune med komplekse utfordringer, og det er avgjørende at statlige midler i større grad reflekterer dette ansvaret.

Mellom 2004 og 2015 økte barnetallet i Oslo med nesten 30 prosent, uten at Oslo ble kompensert for denne veksten. Tilskuddet til Oslo har hovedsakelig blitt inflasjonsjustert siden 2004. Utgiftene til institusjonsplasseringer har vokst mye de siste årene, og staten har økt bevilgningene til Bufetat betydelig for å ta hånd om dette. Beregninger fra Oslo kommune viser at tilskuddet til Oslo kommune, så langt i 2025, måtte ha vært 454 millioner kroner høyere for at Oslo kommune skulle mottatt like mye per barn i kommunen, som Bufetat gjør for resten av landet. Oslo kommune mottar med andre ord kun 51% av det Bufetat gjør per barn, for å løse de samme oppgavene.

En flertallsmerknad i Familie- og kulturkomiteen på Stortinget ber Regjeringen om å sikre at Oslo skal finansieres på en likeverdig måte som barnevernet i resten av landet. Oslo har hatt et særskilt ansvar for andrelinjebarnevernet siden 2004, men statens finansiering av dette har ikke alltid reflektert de faktiske kostnadene og behovene.

For å sikre likeverdig behandling bør staten alltid vurdere Oslos behov når det gjøres endringer i tildelingene til Bufetat, slik at tilskuddet per barn blir rettferdig og likeverdig med nasjonale standarder.

Endringer i barnevernsloven og annet lovverk

Når det gjelder utvalgets forslag om å endre barnevernsloven slik at også frivillige institusjonsopphold skal behandles av barneverns- og helsenemnda, samt innføring av periodisk kontroll hver fjerde måned, vil Oslo kommune understreke at det allerede er ventetid på å få saker behandlet i nemda. Forslaget vil trolig føre til enda lenger ventetid. I tillegg vil det medføre merarbeid for ansatte i barnevernstjenestene, for juristene i Barne- og familieetaten og i nemnda. Dersom endringene iverksettes, er det viktig at det, slik utvalget foreslår, avsettes midler til dette for å forhindre at det tar for lang tid før tiltakene effektueres.

Oslo kommune støtter forslaget om å utrede endringer i lovverket knyttet til taushetsplikten, da erfaringen er at dagens lovverk, og innimellom også en for streng tolkning av denne, kan være til hinder for å gi god hjelp til barn. Oslo kommune sendte 10.01.2025 et brev til Justis – beredskapsdepartementet, hvor det ble anmodet om at muligheten for å dele informasjon i arbeidet med utsatte unge økes, gjennom å gi en forskrift etter forvaltningsloven § 13 g som åpner for å dele informasjon om sårbare barn og unge.

I brevet ble det også påpekt at en særlig utfordring er den begrensede muligheten for å dele informasjon mellom ungdomsskole og videregående skole, som kan være til hinder for arbeidet med å tilrettelegge for et trygt og godt skolemiljø.

Oslo kommune ba også departementet vurdere mulighetene for å avstemme vårt nasjonale regelverk slik at Oslo får tilsvarende hjemler som det danske (jf. Retsplejeloven § 115), som åpner for å kunne dele informasjon mellom ulike organer i kriminalitetsforebyggende øyemed.

Oslo kommune understreker at forslaget om å skjelne til adgangen for deling som ligger i den danske rettspleieloven §115 forutsetter en bedre samordning av de kommunale (og statlige tjenestene).

Nødvendighetsterskler for informasjonsdelingen er også viktige. Oslo kommune viser til Opplæringslovens bestemmelser om at alle elever har rett til medvirkning i alle saker som gjelder dem selv (§10-2) samt bestemmelsene om foreldresamarbeid (§10-3).

Når det gjelder institusjonenes samarbeid med politi og spesialisthelsetjenesten slik beskrevet i punkt 10.2.4.5, så bør det utvikles veiledninger for hvordan løpende informasjon om risikovurderinger av barna på institusjonen kan gis uten å bryte regler om taushetsplikt.

Kunnskapsbaserte innsatser

Det er avgjørende at kompetanse og tiltak bygger på oppdatert kunnskap. Og ikke minst en felles forståelse for årsakene til at mennesker velger å begå kriminelle handlinger. Dette grunnleggende spørsmålet svarer ikke denne rapporten på. Uten at man har en kunnskapsbasert forståelse for hva som er kriminalitetens primære årsaker (altså hva som skal påvirkes i det kriminalitetsforebyggende arbeidet) er det svært vanskelig å finne gode og treffende tiltak. I verste fall kan tiltak ha motsatt effekt. Videre mangler det kunnskap og forskning på effekten av de fleste tiltak som har som formål å forebygge barne- og ungdomskriminalitet. For eksempel er det ikke gjennomført norske studier på om et av politiets viktigste virkemidler for å forebygge ungdomskriminalitet, bekymringssamtalen, har ønsket effekt.

Oslo kommune vurderer det som positivt at det ligger i ekspertgruppens mandat å foreslå metoder for å evaluere effektene av de foreslåtte tiltakene. Rapporten legger fram flere gode anbefalinger, men Oslo stiller seg undrende til at det ikke er høyere ambisjoner for å gjennomføre effektstudier da det ville bidratt med viktig og tiltrengt kunnskap. Det bør også gjøres effektstudier av de foreslåtte barnevernsinstitusjonene for barn i høy risiko.

Oslo kommune ser positivt på at det legges opp til følgeforskning og evaluering av Trygghetsprogrammet. Til tross for gode erfaringer med programmet, stiller kommunen prinsipielle spørsmål ved at det foreslås en betydelig styrking av tiltaket uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvorvidt programmet har ønsket effekt. En slik styrking bør bygge på dokumentert virkning og grundig evaluering.

Økonomiske rammebetingelser

Oslo kommune gir sin støtte til å bygge på det som allerede finnes, og vil understreke at tiltakene ikke bør være prosjektbasert, men finansieres på en måte som sikrer forutsigbarhet og kontinuitet for barna. Det er viktig å etablere faste, langsiktige stillinger med stabile strukturer som gjør det mulig å følge de unge over tid. Oslo kommune forutsetter kompensasjon for eventuelle økte kostnader ved gjennomføring av rapportens anbefalte tiltak.

Oslo kommune støtter forslaget om mentorordning, men det bør presiseres at denne ordningen skal finansieres med et langsiktig perspektiv. Oslo Kommune mener tilskuddene på barneverns- og det kriminalitetsforebyggende feltet i større grad må ta hensyn til at Oslo og andre storbyer i Norge har særlige utfordringer. Den statlige finansieringen av oppgavene som Oslo Kommune særskilt forvalter på barnevernsområde er for lav, og fremtidige bevilgninger må rette opp i dette.

Her vil Oslo kommune også nevne at det er nyttig om mentorene har lignende bakgrunn som de barna de skal støtte, og at dette tiltaket også bør være gjenstand for forskning for å undersøke effekt. Her viser kommunen til erfaringer fra prosjekter knyttet til kriminalitetsforebygging i bydelene Alna og Søndre Nordstrand hvor de som jobber med ungdommene har bakgrunn og erfaring som ungdommene kan relatere seg til, men der innsatsene dessverre er finansiert med tidsavgrensede tilskuddsmidler.

Oslo kommune erfarer at oppfølgingen av barn og unge som begår alvorlig og gjentatt kriminalitet medfører betydelige kostnader, og utgjør en vesentlig økonomisk belastning for

kommunen. I noen av sakene Oslo kommune følger opp, vil barna og familiene deres være å betrakte som "særskilt ressurskrevende brukere" ved at de for eksempel er i behov av heldøgns institusjonsopphold, én til én oppfølging, tett oppfølging av familie/foreldre, multisystemisk og tverrfaglig oppfølging med videre. For å sikre at kommunene har økonomisk handlingsrom til å gi nødvendig hjelp og at økonomi ikke blir en barriere for god oppfølging, burde det utredes om det kan etableres en statlig finansieringsordning tilsvarende ordningen for ressurskrevende bruker innenfor helse- og omsorgstjenestene. I en slik ordning kan kommunene få refundert for eksempel 80 prosent av sine utgifter. Formålet med ordningen vil, på samme måte som ordningen Helsedirektoratet forvalter i dag, være å legge til rette for at kommunene kan gi et godt tjenestetilbud til mottakere som har behov for svært omfattende oppfølging og bistand.

Behovet for ressurskrevende tjenester til barn og unge med utfordringer relatert til kriminalitet varierer mye mellom kommunene og en eventuell tilskuddsordning kan dermed være et supplement til kommunenes frie inntekter. Ordningen kan eventuelt sees i sammenheng med målgruppen for Rød knapp-ordningen som foreslås av Ekspertutvalget.

Kapittel 12 gir en oversikt over de økonomiske og administrative konsekvensene av ekspertgruppens anbefalinger. Det er positivt at rapporten inneholder konkrete kostnadsanslag, både for årlige driftskostnader og engangsinvesteringer. Dette gir et bedre grunnlag for planlegging og prioritering.

For Oslo kommune innebærer tiltakene betydelige økte utgifter, særlig knyttet til styrking av barnevernstjenesten og koordinering av tverrsektorielt samarbeid. Det er anslått at tiltaket med styrket koordinatorrolle alene vil medføre 53,5 millioner kroner (på nasjonalt nivå) i økte årlige driftskostnader for barnevernstjenesten.

Selv om staten er tiltenkt å dekke store deler av kostnadene, er det ikke tydeliggjort hvordan midlene skal fordeles, og det er uklart om Oslo kommune vil få en rettferdig andel. Dette er særlig bekymringsfullt gitt at Oslo har et særskilt ansvar og en høy andel komplekse saker. Erfaringer fra tidligere reviderte statsbudsjetter viser at Oslo har fått lite eller ingen midler fra ekstrasbevilgninger til Bufetat, til tross for stort behov.

Oslo kommune vil derfor understreke behovet for øremerkede midler til storbykommuner med særskilt ansvar.

Konklusjon

Oslo kommune mener at ekspertutvalget har levert en god rapport, med mange gode tiltak. Hovedutfordringen med rapporten er at spørsmålet om hvordan samfunnet skal vernes mot unge under 15 år som begår særlig alvorlig voldskriminalitet ikke er tilstrekkelig besvart. I og med at mange av de ungdommene samfunnet trenger vern mot bor i Oslo, er Oslo kommune særlig opptatt av dette spørsmålet. Det handler om tryggheten til alle som bor i kommunen.

Innenfor barnevernsområdet erfarer Oslo kommune at statens fokus ofte rettes mot de fem Bufetat-regionene. I det videre arbeidet med å følge opp og iverksette tiltakene i rapporten mener Oslo kommune at Staten må ha en særlig oppmerksomhet på å prioritere Oslo kommune,

jamfør også ekspertutvalgets anbefalinger om implementering av flere av tiltakene gjennom Oslo kommune/BFE.

Oslo kommune takker for muligheten til å sende inn høringsinnspill og ser frem til videre samarbeid om implementering av innsatser som kan stanse den negative kriminalitetsutviklingen, og sikre bedre hjelp og oppfølging til kriminalitetsutsatte barn og unge og deres familier.

Vennlig hilsen

Bente Thorsen Fagerli
kommunaldirektør

Eira Eline Storstein Nybø
seksjonssjef

Mottakere:

Barne- og familiedepartementet	Postboks 8036 Dep	0030	OSLO
Justis- og beredskapsdepartementet	Postboks 8005 Dep.	0030	OSLO